PATVIRTINTA
Vilniaus lietuvių namų direktoriaus
2025 m. sausio 13 d. įsakymo Nr. V1-06 (1.3)
(Vilniaus lietuvių namų direktoriaus
2025 m. gegužės 26 d. įsakymo Nr. V1-64 (1.3)
redakcija)

VILNIAUS LIETUVIŲ NAMŲ REAGAVIMO Į PSICHOAKTYVIŲJŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMO, DISPONAVIMO IR / AR PLATINIMO ATVEJUS BEI PAGALBOS TEIKIMO MOKINIAMS, JŲ ATSTOVAMS PAGAL ĮSTATYMĄ TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus lietuvių namų (toliau – Lietuvių namų) darbuotojų reagavimo į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo ir / ar platinimo atvejus bei pagalbos teikimo mokiniams, jų atstovams pagal įstatymą tvarkos aprašas (toliau – tvarkos aprašas) nustato:

1.1. reagavimo į mokinių psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, platinimo ir disponavimo psichoaktyviosiomis medžiagomis Lietuvių namuose principus ir eigą;

1.2. pagalbos teikimo mokiniams ir jų tėvams ar kitiems atstovams pagal įstatymą, nustačius psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, platinimo ir disponavimo psichoaktyviosiomis medžiagomis atvejus Lietuvių namuose, tvarką;

1.3. nukreipimo pagalbos už Lietuvių namų ribų sąlygas ir galimybes Vilniaus miesto savivaldybėje (toliau – savivaldybė).

Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimu 2024 m. rugsėjo 25 d. Nr. 1-653 „Dėl mokyklų reagavimo į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo ir / ar platinimo atvejus bei pagalbos teikimo mokiniams, jų atstovams pagal įstatymą aprašo patvirtinimo“.

2. Tvarkos aprašo tikslas – nustatyti ir taikyti vieningą reagavimo į pastebėtus mokinių psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo ir / ar platinimo atvejus Lietuvių namuose tvarką, stiprinti pagalbos teikimą Lietuvių namuose bei didinti nukreipimo gauti pagalbos dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo už Lietuvių namų ribų mastą savivaldybėje.

3. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

3.1. **Apsinuodijimas** – patologinė organizmo būklė, kurią sukelia narkotinių, psichotropinių, kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimas.

3.2. **Apsvaigimas** – psichikos būsena ar elgesio sutrikdymas, kuriuos sukelia pavartotos narkotinės, psichotropinės ar kitos psichiką veikiančios medžiagos.

3.3. **Disponavimas psichoaktyviosiomis medžiagomis** – tai legalių ar nelegalių psichoaktyviųjų medžiagų buvimas mokinio žinioje (su savimi, patalpoje, slėptuvėje ar kitoje vietoje).

3.4. **Eksperimentavimas psichoaktyviosiomis medžiagomis** – psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas dėl smalsumo išbandyti, nepakankamo psichologinio atsparumo ar socialinių

emocinių įgūdžių stokos ar kitų priežasčių, kai vartojama vieną ar kelis kartus nereguliariai, nedideliais kiekiais.

3.5. **Mokinio atstovų pagal įstatymą sutikimas** – rašytinis sutikimas, suteikianti teisę Lietuvių namų direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui patikrinti mokinio daiktus, kilus įtarimams dėl draudžiamų daiktų turėjimo.

3.6. **Nepriežiūra** – tėvų ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą ar už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis vaikui būtinų fizinių, emocinių ir socialinių poreikių netenkinimas ar aplaidus tenkinimas, dėl kurio vaikas mirė, buvo sutrikdyta jo sveikata ar normali raida arba sukeltas pavojus vaiko gyvybei, sveikatai ar normaliai raidai.

3.7. **Priklausomybė** – psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas, kai dėl centrinėje nervų sistemoje įvykusių pokyčių, padidėjusios tolerancijos medžiagai, pasireiškiančios abstinencijos diagnozuojama lėtinė liga, sukelianti psichologinę ar fizinę priklausomybę, kuriai būdingi atkryčiai.

3.8. **Psichoaktyviosios medžiagos** – alkoholiniai gėrimai, tabakas, tabako gaminiai ir su tabako gaminiais susiję gaminiai (elektroninės cigaretės ir jų pildyklės, rūkomieji žoliniai gaminiai), narkotinės, psichotropinės medžiagos, kuriuos vartojant (naudojant) keičiasi asmens emocinė būsena, mąstymas ir (arba) elgesys.

3.9. **Rizikingas vartojimas** – tai pasikartojantis psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas, tokiu būdu ar tokiu kiekiu, kuris gali sukelti sveikatos sutrikimus, socialines problemas, psichologinius sutrikimus ar kitus neigiamus padarinius, bet dar nesukelia priklausomybės.

3.10. **Švietimo pagalba** – mokiniams, jų tėvams (globėjams, rūpintojams), mokytojams ir švietimo teikėjams specialistų teikiama pagalba, kurios tikslas – didinti švietimo veiksmingumą, pasitelkiant profesinį orientavimą, švietimo informacinę, psichologinę, socialinę pedagoginę, specialiąją pedagoginę ir specialiąją pagalbą.

3.11. **Žalingas vartojimas** – tai reguliarus psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas, sukeliantis akivaizdžias pasekmes sveikatai, gerovei ir raidai, atpažįstamas kaip problema dėl mokyklos nelankymo, patirtų eismo įvykių, patekimo į teisėsaugos akiratį ar kitų aplinkybių.

4. Kitos tvarkos apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme, Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatyme, Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatyme, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatyme, Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatyme ir Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatyme.

II SKYRIUS
REAGAVIMO Į MOKINIŲ PSICHOAKTYVIŲJŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMO, DISPONAVIMO IR (AR) PLATINIMO ATVEJUS TVARKA

5. Galimi psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, apsvaigimo, apsinuodijimo nuo psichoaktyviųjų medžiagų atpažinimo ženklai pateikiami tvarkos aprašo 1 priede, psichoaktyviųjų

medžiagų platinimo atpažinimo ženklai 2 priede, su kuriais turi būti pasirašytinai supažindinti visi Lietuvių namuose dirbantys asmenys per mėnesį nuo tvarkos aprašo patvirtinimo, o naujai pradėję dirbti asmenys per pirmąją savaitę.

6. Kiekvienas Lietuvių namų darbuotojas, įtaręs arba pastebėjęs, kad Lietuvių namų teritorijoje mokinys disponuoja psichoaktyviosiomis medžiagomis ir / ar jas vartoja, yra apsvaigęs arba apsinuodijęs, laikosi šios veiksmų sekos:

6.1. įvertina mokinio sveikatos būklę;

6.2. jei medicininė pagalba reikalinga:

6.2.1. nedelsiant kviečia greitąją medicinos pagalbą skubios pagalbos tarnybų trumpuoju telefono ryšio numeriu 112;

6.2.2. teisės aktų nustatyta tvarka suteikia pirmąją pagalbą;

6.2.3. žodžiu informuoja apie atvejį Lietuvių namų direktorių arba jo įgaliotą asmenį;

6.3. jei medicininė pagalba nereikalinga, palydi mokinį pas Lietuvių namų direktorių arba jo įgaliotą asmenį.

7. Visais mokinio disponavimo psichoaktyviosiomis medžiagomis ir / ar jų vartojimo, apsvaigimo arba apsinuodijimo atvejais Lietuvių namų direktorius ar jo įgaliotas asmuo nedelsiant informuoja mokinio atstovus pagal įstatymą apie atvejį ir kviečia juos atvykti į mokinio buvimo vietą (asmens sveikatos priežiūros įstaigą ar Lietuvių namus).

8. Kai mokinys vartojo ir / ar galimai disponuoja psichoaktyviosiomis medžiagomis, tačiau jam nebuvo reikalinga medicininė pagalba, Lietuvių namų direktorius ir / ar jo įgaliotas asmuo:

8.1. esant mokinio atstovų pagal įstatymą sutikimui, atskiroje patalpoje individualiai kalbasi su mokiniu apie kilusios situacijos aplinkybes: kada ir kokias psichoaktyviąsias medžiagas vartojo, iš kur jų gavo, tai darė vienas ar su kitu (ais) mokiniu (iais), ar gali būti kam nors reikalinga medicininė ar kita pagalba, prašo mokinio parodyti asmeninius daiktus ir imasi vieno iš šių veiksmų:

8.1.1. jei nėra randama psichoaktyviųjų medžiagų, atvykus mokinio tėvams (globėjams, rūpintojams) kartu su mokiniu kalbasi apie vartojimo atvejo galimas pasekmes ir pakartotiniam vartojimui išvengti galimus prevencinius veiksmus;

8.1.2. jei pirmą kartą randamos legalios psichoaktyvios medžiagos (elektroninės cigaretės, jų pildyklės, kiti priedai, tabakas, tabako ar alkoholio gaminiai), jas atiduoda atvykusiems mokinio atstovams pagal įstatymą sunaikinimui, kalbasi apie vartojimo atvejo galimas pasekmes ir pakartotiniam vartojimui išvengti galimus prevencinius veiksmus;

8.1.3. jei ne pirmą kartą randamos legalios psichoaktyvios medžiagos (elektroninės cigaretės, jų pildyklės, kiti priedai, tabakas, tabako ar alkoholio gaminiai), kalbasi apie vartojimo atvejo galimas pasekmes ir pakartotiniam vartojimui išvengti galimus prevencinius veiksmus, pildo Daiktų ir dokumentų paėmimo protokolą, kurio forma pateikiama tvarkos aprašo 3 priede, jame fiksuoja atvejo aplinkybes ir ne vėliau nei kitą darbo dieną Lietuvių namų vardu jį pateikia www.epolicija.lt;

8.1.4. jei randama nelegalių psichoaktyviųjų medžiagų (narkotinių ar psichotropinių medžiagų tabletėmis, kristalais, suktinėmis, žoliniais mišiniais, milteliais, druskomis ar kitais pavidalais) nedelsiant kviečia policiją skubios pagalbos tarnybų trumpuoju telefono ryšio numeriu 112, pranešant apie nustatytą (galimą) teisės pažeidimą, iki policijos pareigūnų atvykimo neliečia, neuosto, neleidžia sunaikinti rastų medžiagų ir apriboja mokinio galimybę naudotis ryšio priemonėmis;

8.2. nesant mokinio atstovų pagal įstatymą sutikimui arba mokiniui nesutinkant parodyti asmeninių daiktų, atskiroje patalpoje individualiai kalbasi su mokiniu apie kilusios situacijos aplinkybes: kada ir kokias psichoaktyviąsias medžiagas vartojo, iš kur jų gavo, tai darė vienas ar su kitu(ais) mokiniu(iais), ar gali būti kam nors reikalinga medicininė ar kita pagalba, taip pat informuoja mokinį ir jo atstovus pagal įstatymą (jiems atvykus), jog policija gali imtis įstatymuose numatytų veiksmų, įskaitant daiktų apžiūrą, ir kviečia policiją skubios pagalbos tarnybų trumpuoju telefono ryšio numeriu 112.

9. Visais galimais mokinio psichoaktyviųjų medžiagų platinimo atvejais Lietuvių namų direktorius ir / ar jo įgaliotas asmuo:

9.1. pastebėjęs ar gavęs informaciją iš Lietuvių namų darbuotojo, mokinio apie Lietuvių namų teritorijoje pastebėtą (šiuo metu vykstantį ir / ar ką tik įvykusį) mokinio psichoaktyviųjų medžiagų platinimo atvejį, nedelsiant skubiosios pagalbos tarnybų trumpuoju telefono ryšio numeriu 112 informuoja policiją apie galimą teisės pažeidimą, informuoja apie įtarimus mokinio atstovus pagal įstatymą, kviečia juos atvykti į Lietuvių namus;

9.2. gavęs informaciją iš mokinio ar jo atstovo pagal įstatymą, Lietuvių namų darbuotojo, kad mokinys įsigijo psichoaktyviųjų medžiagų Lietuvių namų teritorijoje ar konkretus mokinys galimai platino psichoaktyviąsias medžiagas ne vėliau nei per valandą pateikia gautą informaciją policijos skambučių linijos mobiliuoju numeriu +370 700 60 777 arba interneto puslapyje www.epolicija.lt., informuoja apie įtarimus mokinio atstovus pagal įstatymą.

10. Jei gimnazijos ir bendrabučio patalpose ar teritorijoje Lietuvių namų darbuotojas randa psichoaktyviųjų medžiagų, tačiau nežinoma, kam jos priklauso, jas perduoda Lietuvių namų direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui, kuris nedelsdamas:

10.1. rastas legalias psichoaktyvias medžiagas (alkoholinius gėrimus, tabaką, tabako gaminius, su tabako gaminiais susijusius gaminius (elektronines cigaretes, jų pildykles taip pat rūkomuosius žolinius gaminius) sunaikina vadovaudamasis gimnazijos nustatyta atliekų tvarkymo tvarka;

10.2. rastas nelegalias narkotines, psichotropines medžiagas ar jeigu kyla abejonių dėl medžiagos legalumo, skubiosios pagalbos tarnybų ryšio numeriu 112 informuoja skubiosios pagalbos tarnybą, užtikrina šių medžiagų saugojimą iki perdavimo policijai. Atvykus policijai surašo pranešimą apie rastas medžiagas, kuriame nurodo jų radimo aplinkybes, medžiagų kiekį ir patvirtina perdavimo policijos pareigūnams faktą.

11. Visais mokinio psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo jomis ir (ar) platinimo atvejais laikomasi nešališkumo, konfidencialumo, profesionalumo ir pagarbos žmogaus teisėms principų, siekiant padėti ištirti bei tinkamai reaguoti į atvejį atsakingoms institucijoms, tačiau nesukeliant papildomų neigiamų pasekmių (bet kokios smurto rūšies, diskriminacijos patyrimo, asmens duomenų neteisėto atskleidimo ir kt.) mokinio ar jo atstovų pagal įstatymą atžvilgiu.

12. Visais mokinio psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo jomis ir (ar) platinimo atvejais Lietuvių namų bendruomenė informuojama apie juos naudojant nuasmenintus, neleidžiančius mokinio ir jo atstovų pagal įstatymą tapatybių atpažinti duomenis, siekiant pakartotinai priminti Lietuvių namų vidaus tvarkos taisykles, taikomas prevencijos priemones mokiniams, jų atstovams pagal įstatymą ar tvarkos apraše pateiktą aktualią informaciją (vartojimo ar platinimo atpažinimo ženklus, Savivaldybėje prieinamas nemokamas paslaugas ir kt.).

III SKYRIUS
PAGALBOS DĖL PSICHOAKTYVIŲJŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMO TEIKIMAS LIETUVIŲ NAMUOSE

13. Visais mokinio psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo jomis ir (ar) platinimo atvejais po reagavimo veiksmų, nurodytų tvarkos aprašo II skyriuje, Lietuvių namuose organizuojama ir teikiama pagalba laikantis šios veiksmų sekos:

13.1. pirmo vartojimo ir (ar) disponavimo psichoaktyviosiomis medžiagomis, jų platinimo atveju Lietuvių namų direktorius ar jo įgaliotas asmuo organizuoja susitikimą su mokiniu ir jo atstovais pagal įstatymą ir paskiria atsakingą asmenį, koordinuosiantį pagalbos teikimą mokiniui ir /ar jo atstovams pagal įstatymą;

13.2. tais atvejais, kai mokinio vartojimo ir (ar) disponavimo psichoaktyviosiomis medžiagomis, jų platinimo atvejis pasikartoja priklausomai nuo situacijos pagalbai teikti pasitelkiama Lietuvių namų direktoriaus paskirta ne mažiau nei dviejų darbuotojų (administracijos atstovo, pedagogo, psichologo, socialinio pedagogo, visuomenės sveikatos priežiūros specialisto ar kt.) komanda arba šaukiamas Lietuvių namų vaiko gerovės komisijos posėdis.

14. Pagalba Lietuvių namuose apima švietimo pagalbos, visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, neformaliojo švietimo ar kitų švietimą papildančio ugdymo veiklų organizavimą, kitą prevencinių veiklų vykdymą Lietuvių namuose.

15. Pagalbos Lietuvių namuose priemonių turinys nukreiptas į:

15.1. psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir (ar) disponavimo jomis, jų platinimo priežasčių ir galimų pasekmių aptarimą su mokiniu ir jo atstovais pagal įstatymą;

15.2. rekomendacijų mokiniui ir jo atstovams pagal įstatymą teikimą dėl santykių su bendraamžiais, laisvalaikio leidimo, mokymosi, taisyklių taikymo ir laikymosi Lietuvių namuose ir šeimoje bei kitais psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir (ar) disponavimo jomis, jų platinimo rizikos mažinimui aktualiais klausimais;

15.3. konsultavimą ar įtraukimą į Lietuvių namuose vykdomas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir (ar) platinimo rizikos mažinimui skirtas veiklas (programas, projektus, būrelius, kt.);

15.4. nukreipimą pagalbos į Savivaldybės ir valstybės įstaigose teikiamas nemokamas visuomenės ar asmens sveikatos priežiūros, socialines paslaugas ir švietimo ar kitą pagalbą, skelbiamą Savivaldybės interneto puslapiuose paslaugosjaunimui.lt bei tevystesigudziai.lt;

15.5. kitus Lietuvių namų veiksmus, tikslingai nukreiptus į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir (ar) disponavimo jomis, jų platinimo atvejų pasikartojimo prevenciją.

16. Teikiant pagalbą Lietuvių namuose psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir (ar) disponavimo jomis, platinimo atveju siekiama:

16.1. padėti mokiniui ir jų atstovams pagal įstatymą ugdytis sveikatos, teisinį raštingumą, kritinį mąstymą, suteikiant Lietuvių namuose informacijos ar pateikiant nuorodas į patikimus informacijos šaltinius psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos ir intervencijos temomis;

16.2. padėti mokiniui tapti psichologiškai atsparesniu, prasmingai užimtu, gebančiu palaikyti pozityvius santykius su bendraamžiais ir suaugusiais, tinkamai rūpintis savo fizine ir psichikos sveikata, įtraukiant mokinį į neformaliojo švietimo veiklas, socialinių emocinių įgūdžių ugdymui skirtus užsiėmimus, prevencines programas ar kitą Lietuvių namuose vykdomą veiklą arba nukreipiant į nemokamas šiems tikslams pasiekti tinkamas veiklas už Lietuvių namų ribų;

16.3. padėti mokinio atstovams pagal įstatymą stiprinti įgūdžius, susijusius su santykių, bendravimo su vaikais gerinimu, tinkamų ribų nustatymu, saugumo užtikrinimu, vaiko užimtumo planavimu ir kitais, psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos veiksmais, suteikiant švietimo pagalbos specialisto konsultaciją, kviečiant dalyvauti pozityvios tėvystės ugdymo programoje ar mokymuose Lietuvių namuose arba nukreipiant į patikimus informacijos šaltinius, Savivaldybėje prieinamas nemokamas tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo ir įgūdžių ugdymo veiklas;

16.4. padėti mokiniui ir jo atstovams pagal įstatymą spręsti sveikatos, socialines, švietimo ar kitas problemas tikslingai pasirenkant Savivaldybėje nemokamai teikiamas paslaugas ir pagalbą.

17. Visais atvejais teikiant pagalbą Lietuvių namuose dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo jomis ir (ar) jų platinimo turi būti išklausoma visų dalyvaujančiųjų nuomonė, susitariama dėl konkrečių veiksmų Lietuvių namuose ir (ar) už jos ribų, pasidalijama atsakomybėmis tarp Lietuvių namų atstovo, mokinio ir jo atstovų pagal įstatymą, privalomai numatomas bendras rezultatų aptarimas.

18. Lietuvių namuose taikomos pagalbos priemonės gali būti formalizuojamos kartu su mokiniu ir jo atstovais pagal įstatymą raštu parengiant planą, kuriame būtų apibrėžti tikslai, sutarti veiksmai jiems pasiekti, už veiksmų įgyvendinimą atsakingi asmenys (Lietuvių namų atstovas, mokinys, jo atstovai pagal įstatymą) bei įgyvendinimo terminai.

19. Lietuvių namų vaiko gerovės komisijoje svarstomos pagalbos galimybės aptariamos su mokiniu ir jo atstovais pagal įstatymą, sprendimai dėl pagalbos turinio ir formų priimami laikantis mokinio nuomonės išklausymo ir geriausių jo interesų įgyvendinimo principų, siekiant sumažinti mokinio vartojimo ir (ar) disponavimo jomis, jų platinimo rizikas.

20. Tais atvejais, kai Lietuvių namuose yra išnaudotos visos švietimo ar kitos pagalbos galimybės, o mokinio elgesio problemos, susijusios su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu ir (ar) disponavimo jomis, jų platinimu, nekinta ar didėja, gali būti kreipiamasi į Savivaldybės vaiko gerovės komisiją dėl minimalios priežiūros priemonių skyrimo mokiniui ir (ar) pagalbos šeimai skyrimo.

21. Tais atvejais, kai mokinio atstovai pagal įstatymą nepriima pagalbos sau ar savo vaikui Lietuvių namų direktorius ar jo įgaliotas asmuo kreipiasi į Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir praneša apie galimą vaiko nepriežiūros atvejį, kuris traktuojamas kaip viena iš smurto prieš vaiką formų.

IV SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Informacija apie mokinius, vartojusius ar disponavusius psichoaktyviosiomis medžiagomis ar jas galimai platinusius, turi būti disponuojama tiek, kiek reikalinga mokinio teisei būti sveikam užtikrinti, tačiau nepažeidžiant mokinio teisės į privatų gyvenimą, asmens neliečiamybę bei laikantis Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytos tvarkos.

23. Su tvarkos aprašo nuostatomis ir jų pagrindu vykdomais veiksmais visi Lietuvių namų darbuotojai pasirašytinai supažindinami per mėnesį nuo tvarkos aprašo patvirtinimo, o naujai pradėję dirbti asmenys per pirmąją savaitę.

24. Šis tvarkos aprašas gali būti papildytas ar keičiamas, pasikeitus teisės aktams. Papildytas ar pakeistas tvarkos aprašas tvirtinamas Lietuvių namų direktoriaus įsakymu.

_____

Vilniaus lietuvių namų reagavimo į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo ir / ar platinimo atvejus bei pagalbos teikimo mokiniams, jų atstovams pagal įstatymą tvarkos aprašo
1 priedas

GALIMI PSICHOAKTYVIŲJŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMO ATPAŽINIMO POŽYMIAI

1. Trumpalaikio vartojimo atpažinimo požymiai:

1.1. akies vyzdžio dydis ir reakcija į šviesą. Esant apsinuodijimui stimuliatoriais, atmerkus akies voką, krintant tiesioginei šviesai, akies vyzdys lieka išsiplėtęs, esant apsinuodijimui opioidais – akies vyzdys lieka susitraukęs, esant apsinuodijimui hašišu arba marihuana – akies vyzdys pulsuoja didėdamas (atkreiptinas dėmesys, kad akies vyzdys neženkliai pulsuoja, net ir nevartojus psichoaktyviųjų medžiagų);

1.2. nistagmas – ritmiškas, nevalingas abiejų akių obuolių trūkčiojimas. Jis gali pasireikšti, kai kraujyje yra viena ir daugiau promilių alkoholio, atpažįstamas stebint akių obuolius bent keliolika sekundžių;

1.3. laiko pajautimas. Pavartojus psichoaktyviųjų medžiagų gali sutrikti laiko suvokimas, suprastėti gebėjimas suprasti paprastas instrukcijas. Tai galima patikrinti, paprašant pastovėti suglaudus kojas, ištiesus į priekį rankas, atlenkus galvą atgal ir užsimerkus ir pranešti, kai praeis 30 sekundžių. Nepavartojus psichoaktyviųjų medžiagų galima apsirikti 10 sekundžių;

1.4. dūrių žymės. Jeigu psichoaktyviosios medžiagos švirkščiamos, lieka dūrio žymės, kurios laikui bėgant keičiasi: 0–8 val. – raudona dėmė (paraudęs ratas); 8–96 val. – šviesaus sukrešėjusio kraujo pėdsakai; 5–14 dienų – tamsios dėmės;

1.5. kvapas. Pavartojus alkoholinių gėrimų jaučiamas alkoholio kvapas iš burnos ar nuo drabužių, tabako ar tabako gaminių – tabako kvapas, marihuanos – keistas, neįprastas, cheminių medžiagų kvapas;

1.6. bendri apsinuodijimo požymiai. Apsinuodijus gali atsirasti mieguistumas, sąmonės praradimas, pykinimas, vėmimas, galvos svaigimas, pasireikšti perkaitimas ar dehidratavimas, krėsti drebulys, apimti panika ar pasireikšti kiti apsinuodijimo požymiai. Esant tokiems požymiams, reikia kviesti greitosios medicinos pagalbos brigadą, prireikus suteikti mokiniui pirmąją pagalbą;

1.7. netipinio elgesio požymiai. Pavartojus psichoaktyviųjų medžiagų gali atsirasti mokiniui nebūdingo elgesio požymių, kurie pasireiškia atskirai arba kartu su šio priedo 1.1–1.7 papunkčiuose nustatytais požymiais. Mokinys gali tapti agresyvus, elgtis impulsyviai – imti rėkti, bėgti, blaškytis, neadekvačiai reaguoti į aplinką. Jam gali prasidėti haliucinacijos, apimti baimė, prasidėti kliedesiai arba sulėtėti kalba.

2. Ilgalaikio vartojimo atpažinimo požymiai:

2.1. asmenybės pokyčiai: nuotaikos ar būdo savybių pasikeitimas, brandumo stoka, santykių su tėvais ar kitais atstovais pagal įstatymą, ryšių su draugais pokyčiai, siekių stoka, savęs

nuvertinimas, neigimas ir melavimas, vėlavimas, nepaaiškinama baimė, įtarumas arba savisaugos instinkto stoka, priešiškumas kitiems ir sau, agresyvumas;

2.2. veiklos ir įpročių pokyčiai: be pateisinamos priežasties nebuvimas namuose ar mokykloje, pareigų namuose ar mokykloje neatlikimas, pakitęs bendravimas su bendraamžiais, kitais žmonėmis; slapukavimas, konfliktai namuose ar mokykloje, nuolatinis negebėjimas susikaupti, greitas įniršis uždavus klausimus, susijusius su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu, nuolatinis liūdesys, ženklūs finansinės padėties pokyčiai;

2.3. išvaizdos pokyčiai: higienos stoka, raudonos ar ašarojančios akys, išsiplėtę arba susiaurėję akių vyzdžiai, nuolatinė sloga;

2.4. sveikatos ir normalaus dienos, nakties ritmo pokyčiai: apetito stoka ar padidėjęs apetitas, dažnas kosulys, keista kalba, miego problemos, išsiblaškymas, energijos stoka;

2.5. tarp mokinio daiktų pastebimi psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo įtarimą keliantys daiktai ar medžiagos – nikotino pagalvėlės, kristalai, impregnuoti lapeliai, elektroninių cigarečių pildyklės, žiebtuvėliai, milteliai, kapsulės, tabletės ir pan.

Vilniaus lietuvių namų reagavimo į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo ir / ar platinimo atvejus bei pagalbos teikimo mokiniams, jų atstovams pagal įstatymą tvarkos aprašo 2 priedas

PSICHOAKTYVIŲJŲ MEDŽIAGŲ PLATINIMO ATPAŽINIMO ŽENKLAI

1. **Pajamos.** Ryškiausias ženklas, kad mokinys platina psichoaktyviąsias medžiagas, yra jo pajamos. Jei mokinys staiga pradeda pirkti daiktus pats, neturėdamas pajamų šaltinio (pvz., iš šeimos, giminaičių ar darbo ne visą darbo dieną), tai galimai sąlygoja psichoaktyvių medžiagų platinimas kaip paslėptas pajamų šaltinis.

2. **Užrašai.** Dažniausiai psichoaktyviąsias medžiagas platinantys mokiniai registruoja savo išlaidas ir pajamas. Daugelis iš jų tai daro, siekiant fiksuoti, kas ir už ką yra skolingas. Kiekvienas užrašų įrašas gali būti užkoduotas skaitine ar raidine seka.

3. **Įranga.** Jei platinamos psichoaktyvios medžiagos, greičiausiai jis turi tam reikalingas priemones. Tai apima psichoaktyviųjų medžiagų vartojimui ar supakavimui skirtus daiktus, tokius kaip:

3.1. priemaišos – medžiagos dedamos į psichoaktyvias medžiagas (pvz. kokainą) siekiant padidinti pelną ir pakeisti poveikį, šios medžiagos atskiedžia psichoaktyvias medžiagas, keičia jų stiprumą, priemaišų pavyzdžiai yra miltai, krakmolas, cukrus ir kofeinas;

3.2. rūkymo pypkės, bongai;

3.3. nedidelio dydžio, maistinės svarstyklės;

3.4. užspaudžiami plastikiniai maišeliai;

3.5. aliuminio folija.

4. **Vartojimo požymiai.** Nors tai nėra tiesioginis psichoaktyviųjų medžiagų platinimo požymis, tačiau daugelis psichoaktyviųjų medžiagų platintojų patys pradeda vartoti psichoaktyviąsias medžiagas.

5. **Kitų mokinių elgesys ir turima informacija.** Neretai psichoaktyviųjų medžiagų platintojas dėl vienokių ar kitokių priežasčių (pvz., dėl skolos, dėl sutikimo parduoti psichoaktyviąsias medžiagas ir kt.) išnaudoja kitus mokinius įvairioms užduotims atlikti. Mokinių bendruomenė paprastai turi daug informacijos vieni apie kitus, tad psichoaktyviųjų medžiagų platintojas visuomet yra žinomas.

Vilniaus lietuvių namų reagavimo į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, disponavimo ir / ar platinimo atvejus bei pagalbos teikimo mokiniams, jų atstovams pagal įstatymą tvarkos aprašo 3 priedas

VILNIAUS LIETUVIŲ NAMAI

DAIKTŲ IR DOKUMENTŲ PAĖMIMO PROTOKOLAS

Dokumento data, ir Nr.
sudarymo vieta

Daiktų ir dokumentų paėmimą atliko (vardas ir pavardė)	
Dalyvauja (vardas(ai) ir pavardė(s))	

Paimti daiktai:

Eil. Nr.	Tikslu daikto aprašymas	Mato vnt.	Kiekis, vnt.	Pastabos
1.				
2.				
3.				
4.				

Asmuo, iš kurio paimti daiktai Vardas ir pavardė

Daikto savininkas Vardas ir pavardė

Dalyvaujančių asmenų paaiškinimai:

Parašas Vardas ir pavardė

Parašas Vardas ir pavardė

Daiktų ir dokumentų paėmimą atliko:	Parašas	Vardas ir pavardė
	Parašas	Vardas ir pavardė
	Parašas	Vardas ir pavardė
	Parašas	Vardas ir pavardė

Žyma apie protokolo kopijos įteikimą:
